СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 60. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 23. марта, 1923. VOL. XXXI. No. 60. Jersey City, N. J., Friday, March 23, 1923. THREE CENTS

Протестуймо!

В СЮ НЕДІЛЮ, 25-ого МАРТА С. Р. ВІДБУДЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКА МОБІЛІЗАЦІЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ДЛЯ ПРОТЕСТУ ПРОТИ ЗАМАХУ АЛІЯНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ АМБАСАДОРІВ НА ПРАВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ І ДРУГИХ ЗАХІДНИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ.

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ І ТОВАРИСТВА В УСІХ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДАХ ПОВИННІ СЕЇ НЕДІЛІ ПО ОБІДІ ЗІБРАТИСЬ НА НАДЗВИЧАЙНУ НАРАДУ, ЩОБИ ЗАПРОТЕСТУВАТИ ПРОТИ СЬОГО НЕЧУВАНОГО ЗАМАХУ.

З НАРАД ТРЕБА ПІСЛАТИ ПРОТЕСТАЦІЙНІ ТЕЛЕГРАМИ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ВЛАДИ І ДО АЛІЯНТСЬКИХ АМБАСАД У ВАШИНГТОНІ. ТАКОЖ СЛІД ПОВІДОМИТИ ОФІС ОБЄДНАННЯ ТА УКРАЇНСЬКІ ГАЗЕТИ.

СЕЙ ВИСТУП АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ПОВИНЕН БУТИ ЗАГАЛЬНИЙ ТА ОДНОДУШНИЙ.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

АМЕРИКА НЕ ДУМАЄ ПРИЗНАВАТИ БОЛЬШЕВИКІВ

ВАШИНГТОН, 21. марта. — У відповідь на петицію делегації Жіночої Інтернаціональної Ліги для Мира та Свободи, щоби визнати большевицький уряд в Москві, секретар стейту Гюз видав публичну заяву про становище американського уряду в сій справі. З нього виходить, що уряд далі не думає визнавати московських большевиків.

Уряд стоїть далі на становищи, ворожім такому визнанню, тому, бо большевицький уряд в Москві ще не сповнив умов, які був поставив йому американський уряд. Самоперше, большевицький уряд ще далі не признає межидержавних зобовязань (себто довгів царя та Керенського), не перестає конфіскувати приватну власність та не зрікся забаганок поширити на други краї ті нещастя, які за його стараннем впали на Росію.

Гюз стоїть на становищи, що поки Росія не спознить умов, поставлених її Злученими Державами, доти не може сподіватися признання свого уряду.

ПОСТУПОВІ ЧЛЕНИ КОНГРЕСУ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД ГАРДИНГА СЛІДСТВА ЩОДО ЦУКРУ

ВАШИНГТОН, 21. марта. — Народна Законодатна Служба, організація конгресменів та сенаторів, на котрої чолі стоїть сенатор Ла Фолет, вислала до президента Гардинга телеграму, домагаючися слідства над недавною підвишкою цін на цукор.

Організація висказує здогад, що підвишка була висліддом змови великих продуцентів та торговців цукру. Вона пропонує Гардингови віддати справу департаментови судівництва, щоби сей сейчас почав слідство та предложив висліди великій лаві присяжних судців.

Ходять чутки, що цукор не буде переставати падати в ціні, та що він буде незадовго продаватися по 20 центів за фунт.

ЗА СТРАЙК НЮЙОРСЬКИХ МУЗИКАНТІВ

НЮ ЙОРК, 21. марта. — В справі страйку нюйорських театральних музикантів, який мав початися для протесту проти відправлення 7 музикантів, зайшла небувала перешкода: юнія музикантів заявила, що вона не дозволить на такий страйк, бо вона має контракт з властителями театрів. Юнія заявила, що всякий член, який поважився виходити на страйк, незатверджений юнією, стратить членьство, а тим самим право до страйкової запомоги.

Рівночасно товариство театральних властителів пояснило юнії, що 7 музикантів відправлено за те, що вони домагалися змін в юнійнім контракті.

Наслідком сих подій серед музикантів панує невдоволеннє з одної сторони на властителів, з другої на юнію. Страйку відай не буде.

ЛІТА ВЯЗНИЦІ „БУТЛЕГЕРАМ"

КЛІВЛЕНД, Огайо, 21. марта. — Перед федеральним судом ставала тут банда пачкарів горівки, на котрої чолі стоїть Джосеф Бімер, якому давали титул найбільший „бутлегер" в Питсбургу. Обжаловані мали займатися пачкованнем горівки межи Питсбургом та Кентоном. Суд засудив провідника на два роки вязниці, 10,000 долярів кари та заплаченне судових коштів, а других шістьох обжалованих на два роки вязниці та 5,000 долярів кари кождого.

БІЙКА ШЕРИФА З ЧЛЕНАМИ „АЙ ДАБЛЮ ДАБЛЮ" В СУДІ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Калифорнія, 21. марта. — Федеральний суд видав нині присуд на членів організації Промислових робітників Світа (Ай Даблю. Даблю.), засуджених лавою присяжних судів за „кримінальний синдикалізм". Суддя засудив кождого з підсудних на тюрму від року до 14 літ.

Коли підсудні почули засуд, вони почали кричати, що присуд несправедливий. Шериф зі своїми заступниками мусів силою виводити засуджених зі судової салі.

МАЮТЬ ДОСИТЬ ЖІНОЧОГО ПРАВЛІННЯ

ДЕС ЛЕКС, Норт Дакота, 21. марта. — При вчорашних виборах повалено тут величезною більшостю голосів жіночий уряд, що був вибраний рік тому назад.

При послідних виборах жінки вийшли до всіх міських урядів, діставши два рази більше голосів, як противна ліста. Тепер знов мужеська ліста дістала два рази більше голосів, як жіноча. Через рік місцевість була одинокою оселею в Злучених Державах, а може й в цілому світі, в якій всі урядники були жіночого пола.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ПЕРЕСЯКАНОЇ ШПИГАМИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиген, 21. марта. — Федеральний шпиг Френсиз Моров, котрий добув собі велике довіре серед американських комуністів, зізнавав нині далі проти обжалованого Фостера, заявляючи, що Фостер свого часу виїздив до Москви на конференції з большевицькими головачами та що з тих конференцій він привіз подробичний плян комуністичного замаху в Злучених Державах. Вернувши з Росії, Фостер зложив звіт зі своєї подорожи перед комуністичною конференцією, на котрій федеральний шпиг був повноправно вибраним комуністичним делегатом. Агент зізнав, що се Фостер придумав плян вести комуністичну пропаганду під покришкою „Юнійної Просвітної Ліги".

З промов комуністів на своїй конференції виходить, що вони покладали великі надії на можливість вибору сенатора Бори президентом Злучених Держав. Комуністичні бесідники заявлялися теж за шпіонажею серед робітничих юній, війска, політичних партій, часописей, тощо, не знаючи, видно, що уряд вже веде серед них шпіонажу, яку вони на нього лагодять.

ТИСЯЧУ ДЖАБІВ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

В кількох нюйорських газетах появилися оголошення, що варстати будови та направи кораблів в Брукліні потребують зараз 1,000 робітників. Зараз на слідуючий день зголосилося по джаби 500 робітників.

АРЕШТ ЗА ЗМІНУ БОНДА СВОБОДИ

Перед федеральним комішенером в Ню Йорку поставлено у вівторок якогось Вільгільма Хойнацького, властителя „Польської Каварні" в Брукліні, обжалованого за робленнє змін на 500-доляровім Бонді Свободи. Обжалований каже, що він не винуватий, і його пущено до розправи за запорукою в сумі півтора тисячі долярів.

Слідство виказало, що Хойнацький дав був сей бонд Іванови Антоновичови, заплативши ним довг в сумі 150 долярів та взявши 350 долярів готівкою. Антонович зложив бонд в будівельній кооперативі, котрої уряд звернув увагу на те, що первісне імя властителя бонда було витерте, а на його місце написане друге. Федеральні агенти дослідили, що бонд був крадений рік тому назад в однім банку в стейті Илинойс.

ПРОДАВ 200 ПАТЕНТІВ

Американський винаходчик Джан Гейз Гемонд Молодший продав підприємствам „Радіо Корпорейшен оф Америка" та „Америкен Телефон енд Телеграф Ко". своїх 200 патентів на ріжні винаходи, відносячіся до бездротного телеграфу та телефону. Більшість з них була придумана ще перед війною з тою ціллю, щоби кермувати зі суші літаками, торпедами, вистріленими з корабля, а то й цілими кораблями. Винаходи, в які не дуже то вірили давніше, показали свою велику вартість при недавних маневрах фльоти.

ЖЕРТВЕННІСТЬ НАШОГО СЕЛА

Члени Аматорського кружка при чит. „Просвіти" в Тишківцях, пов. Городенка, закладували 1,00,115 мп. (один мілион сто пятнайцять мп.). Цю суму розділено так: на гімназію в Городенці 300.000, на політичних вязнів 100.000, на українських інвалідів 150.000, на український університет 150.000, на пресов. фонд „Громад. Вістника" 25.000, на власну чит. бібліотеку 130.000 і на вибудову чит. дому в Тишківцях 145.115.

ЗРІСТ ПРИХОДІВ УРЯДУ ВІД МИТА

Митовий уряд подає, що прихід федерального уряду від мита на заграничні товари виносить тепер вже близько 2 міліони долярів в день. Таких приходів з мита уряд ще не мав ніколи.

„ВСІ ЗА ОДНОГО"

Нюйорські театральні музиканти, котрих є там коло 3 тисячі, лагодяться до страйку, коли властителі театрів не сповнять домагання їх юнії та не приймуть назад до роботи 7 музикантів, яких викинено з роботи за те, що вони нараджувалися над поставленнєм домагання підвишки заплати для музикантів.

РОСІЯН НЕ ВПУЩЕНО ДО КАНАДИ

Свого часу була вістка, що до Канади мала приїхати російська торговельна місія. Як показуєся тепер з заяви Дост. Роба, міністра торговлі і промислу, ся російська місія не приїхала до Канади, бо канадійське правительство, діставши спис членів комісії, не дало їм дозволу на вїзд, вважаючи їх непожаданими в Канаді.

ЗРІСТ ЧИСЛА СМЕРТИ ВІД АЛЬКОГОЛЮ

Дітройтський департамент здоровля подає, що всьому місті померло в 1922. році від алькоголізму 62 осіб, а від вживання затроєного алькоголю 19. В 1921. році померло від алькоголізму 29, в 1920. році 27 жертв.

НАЙСТАРШИЙ ГАЗЕТЯР

В місті Порленд, Мейн обходить сими днями один Томас Гаскел небувалий ювилей: був він 66 літ газетярським репортером. Має він вже понад 80 літ і працював все для тої самої газети.

НЕДУГА ГОМПЕРСА

Самуель Гомперс голова Американської Федерації Праці захорів був тяжко на бронхіяльне запаленнє. Лікарі кажуть, що небеспека життя для нього вже минула.

ВЖИВАЛИ СОДОВОГО ГАЗУ ПРОТИ КОПАЛЬНЯНОГО ПОЖАРУ

Френк Ковк Ко. з Конелсвіл, Па. покінчила досліди з гашеннєм копальняних огнів при помочи газу „вуглевого діоксиду", якого вживається до виробу содової води. Кажуть інжинери, що досліди показали велику практичність пляну.

ІСТОРІЯ В РУХОМИХ ОБРАЗКАХ

Месечузетський сенатор Волш заповів старання для ухваленя закону, на основі котрого уряд повиненби старатися заховати память великих історичних образків. Такі знимки з важних подій малиби бути заховані в державних архівах.

ВІЙСКОВІ ФАБРИКИ В РОСІЇ ЕНЕРГІЙНО ПРАЦЮЮТЬ

„Руль" повідомляє, що на фаводах військової промисловости совітської Росії збільшено вирібку знарядів й війскового приладдя. На Тульському, Богородському, Охтенському і инших заводах збільшено кількість робітників заведено нічні зміни.

АПОСТОЛЬСЬКИЙ ВІЗИТАТОР ДЖЕНОККІ У ЛЬВОВІ

Апостольський візитатор о. І. Дженоккі приїхав до Львова дня 24-ого лютого с. р. і замешкав в монастирі о. о. Редемпториїстів у Збоїсках коло Львова. Дня 27. с. м. о год. 5. пополудні був торжественний вїзд візитатора до катедри св. Юра, де повитало його все духовенство Львова під проводом генерального вікарія о. А. Бачинського. Представники українських товариств і братів і ціле громадянство взяло численну участь у уповитанню гостя.

З приводу приїзду о. Дженоккія до Львова видав гр.-кат. митрополичний ординаріят отсей комунікат:

Комунікат гр.-кат. Митрополичного Ординаріяту.

Апостольский Візитатор Всеч. і Вир. о. І. Дженоккі перебуває вже у нас. Желаннєм Нашого Високо-преосвященного Владики Кир Андрея, щоби наш загал був в сім апостольськім труді о. Візитатора помічним Йому.

Проте подається до загального відома, що всі наші українські товариства, організації, кружки як і поодинокі особи чи з клиру чи з мірян так престольного города Львова як і Архієпархії, котрі хотіли би представитись Апостольському Візитаторови в ціли зложення чолобитні для св. Апостольського Престола, врученя адреси преданности, чи приватного письма, мають зголоситися в тутешнім Ординаріяті на письмі.

Митрополичий Ординаріят еднає послуханнє у Апостол. о. Візитатора і повідомить про назначений день, годину, і місце приняття.

Від гр.-кат. Митрополичого Ординаріяту.

У Львові, дня 25. лютого, 1923.

А. Бачинський. Вік. генер.

КЕРЕНСЬКИЙ, ЧЕРНОВ, ЗЕНЗІНОВ, БРЕШКОВСЬКА І ТОВАРИШІ ХОТЯТЬ ІТИ В БОЛЬШЕВИЦЬКУ ТЮРМУ, ЩОБ ВИРАТУВАТИ ЖИТТЄ СВОЇХ ТОВАРИШІВ

ПАРИЖ, 21. марта. — Провідники російських соціялістів-революціонерів, Віктор Чернов, Олександер Керенський, Володимир Зензінов, Катерина Брешковська і инші повідомили московський большевицький „уряд", що вони готові сейчас вернутись до Росії і піти в тюрму сидіти яко закладники на місце 22 соціялістів-революціонерів, котрі в большевицькій тюрмі попали в недугу і наслідком вичерпання сил вже близкі смерти.

З Москви прийшла відомість, що большевицький „міністер" „судівництва", відомий Криленко, годиться на таку виміну.

З уваги на те лідери соціялістів-революціонерів в Парижі, Лондоні, Берліні і в Америці, готовляться до виїзду до Росії, до большевицької тюрми.

Всі вони, а особливо Керенський, Зензінов і Чернов самі хорі люди, а Брешко-Брешковська немічна із старости, бо має 72 роки, але проте вони готові і ще більше перетерпіти, аби вратувати останок життя своїх товаришів, що вже доволі натерпілися серед тяжких мук в большевицьких тюрмах.

СПРАВА СИЛИ АНГЛІЇ У ВОЗДУСІ

ЛОНДОН, 21. марта. — Нині в палаті лордів виголосив лорд Деркенгед промову, в якій вказав на упадок сили Великої Британії у летництві.

Він зазначив, що воздухоплавба для Великої Британії має незвичайно важне значіннє і тому домагався скорої зміни задля скріплення британських воздухоплавних сил.

СПРАВА МИРА АЛІЯНТІВ З ТУРЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН, 21. марта. — Нині зібрались тут в офісі закордонного міністерства аліянтські делегати на нараду у справі мира з Туреччиною. Проводив британський міністер закордонних справ лорд Корзон.

На нараді вибрано ріжні спеціяльні комітети.

На нараду приїздить завтра також представник Греції Венізелос.

ФРАНЦУЗИ НЕВДОВОЛЕНІ З ВАШИНГТОНСЬКОГО РОЗОРУЖНОГО ДОГОВОРУ

ПАРИЖ, 21. марта. — Урядовий звітник у французькому парляменті, посол Шарль Герніер, предложив нині звіт про вашингтонський розоружний договір.

Він заявився за приняттєм договору, але притім зазначив, що сей договір звязує Францію на занадто довгий час і признає їй замалу скількість містоти воєнних кораблів.

Він предложив сей звіт комісії заграничних справ парляменту, яка рішила для вияснення справи призвати на пеерслуханнє бувшого премієра Арістіда Бруяна і Рене Вівіяні.

МУСЯТЬ ПРИЙМАТИ НА МЕШКАННЄ РОДИНИ З ДІТЬМИ

ПАРИЖ, 21. марта. — У французькому парляменті принято нині додаток до закона про оплати за мешкання (рент), який накладає кари на власників домів, котрі не хотять приймати на мешканнє родин з дітьми.

7,000,000,000,000 НЕДОБІР СХВИЛЮВАВ НІМЕЦЬКИХ ФІНАНСІСТІВ

БЕРЛІН, 21. марта. — Німецькі фінансові круги дуже занепокоїлись заявою міністра скарбу, що державний недобір Німеччини в минулому фіскальному (скарбовому) розі виносить 7 триліонів німецьких паперових марок.

Німецьке правительство предкладає нову внутрішню позичку в сумі 200 міліонів золотих марок задля устійнення німецької валюти, але тутешні фінансові круги не придають великого значіння сим плянам.

ГРЕКИ ГРОЗЯТЬ ПОХОДОМ НА ТУРЕЦЬКУ СТОЛИЦЮ

ЦАРГОРОД (Константинополь), 21. марта. — Греки грозять, що як їх домагання не будуть задоволені на конференції аліянтів з Турками.

НЕДУГА ЛЕНІНА

МОСКВА, 21. марта. — При старанному догляді лікарів Ленін нині чувся трохи ліпше, але всетаки він не відзискав влади в правій руці й нозі та в устах. Лікарі кажуть, що нема небезпеки, аби він помер в найблизших днях, одначе теж заявляють, що вже й нема надії на подужанне.

Мимо того безвихідного стану його здоровля большевицькі лідери не гадають усувати його зі становища голови „совнаркома" (совета „народніх" комісарів), але готові держати його на сьому становищі до смерти.

ЗНЕСЕННЄ УКРАЇНСЬКОГО РАДЯНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 1. марта. — З огляду на обєднане України з Росією в справі закордонних зносин та міжнародньої політики, політичне представництво „Радянської України" в Берліні має ебути скасоване. Представництво „Радянської України" буде обєднане з представництвом Совєтської Росії. Остаточна ліквідація українського радянського представництва має бути переведена протягом місяця березня (марта) с. р.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ПИСАТИ ПРОТЕСТАЦІЙНІ ТЕЛЄГРАМИ ДО ВАШИНҐТОНУ?

З українських віч і зборів, які відбудуться сеї неділі по містах Злучених Державах, треба вислати телеграми з протестами до президента Гардинга, державного секретаря Гюса, і аліянтських амбасадорів у Вашингтоні.

I.

До президента Гардинга і до державного секретаря Гюса можна висилати таку телеграму:

American citizens and residents of Ukrainian descent of the United States of America, gathered at a general mass-meeting in (подати місцевість) March ......, 1923, most bitterly received the news of the decision of the Conference of Ambassadors in Paris, March 14, 1923, to allot East Galicia to Poland, and resolved as follows:

We, American citizens and residents of the United States fought together with the American Army for truth, justice, and emocracy, and sacrificed our lives for the good and happiness of all humanity. But the imperialistic countries of Europe by their last act of injustice gave proof that they ignore the principles for which the American people fought.

Now, as citizens and residents of the United States, we appeal to you insisting that the American government exercise its good office to undo the injustice of the Epropean imperialists regarding East Galicia, our native land, and prove that the blood of our American soldiers flowed, not for the imperialistic desires of Poladn but for the liberty of all nations.

....
(підпис) President (підпис) Secretary

Адресувати телеграми так:

PRESIDENT HARDING, WASHINGTON, D. C.

HON. CHARLES EVANS HUGHES, Secretary of State, WASHINGTON, D. C.

II.

До аліянтських амбасадорів можна вислати такі телеграми:

Your Excellency:—

The Ukrainian citizens and residents of the United States of America gathered at their general mass-meeting in (подати місцевість) March ......, 1923, stunned by the news of the ordained destruction of Galician nationality, voice their discontent and their hrorified protest against this last extravagance of European imperialism and against this total disregard of international law and justice.

By their resolution of March 14, 1923, the Conference of Ambassadors in Paris gave over East Galicia, whose inhabitants, save for a petty Polish fraction, are Ukrainians either in blood or sympathy, to Poland, indifferent to the Liberty of the Ukrainian people and not heeding its lawful representatives, the government under Dr. Eugen Petrushevich. This act of the Ambassadors of the Allied Nations angers the democratic and national feelings not only of the American Ukrainians, but of all the Americans.

Therefore, we request your Excellency, to submit to your Home Government our emphatic protest against the new injustice wrought against the Ukrainian people in East Galicia, and also our hope that your Government will not confirm the unrighteous decision of your ambassador at Paris.

....
(підпис) President (підпис) Secretary

Адресувати сі телеграми так:

Hon. Baron E. de Cartier de Marchienne, Ambassador of Belgium, 1780 Massachusetts Ave., Washington, D. C.

Hon. J. J. Jusserand, Ambassador of France, 1726 N St., Washington, D. C.

The Right Hon. Sir Auckland Geddes, K. C. B., Ambassador of Great Britain, 1709 H Street, Washington, D. C.

Hon. Vittorio Rolando Ricci, Ambassador of Italy, 1825 M St., Washington, D.C.

Hon. Baron Kijuro Shidehara, Ambassador of Japan, 1321 K St., Washington, D.C.

Кожду з тих телеграм треба заадресвуати окремо і вислати окремо.

Посилати яко нічні листи (найт леттерс) по дешевій ціні.

Як де є Українці, котрі знають добре англійську мову, можуть уложити відмінні телеграми від поданих повисше взірців. Чим ріжнійші будуть телеграми, тим ліпше.

Про висилку телеграм просимо повідомити редакцію.

НОВА КОНЦЕСІЯ НА УКРАЇНІ.

Англійсько-німецько-українські шуліки ділять тіло України.

Від початку минулого червня у Берліні провадились переговори між англійською фінансовою ґрупою й представниками совітсько-українського уряду Аусемом та Новаковським про утворення фінансової спілки для торговельної та промислової діяльности на Україні.

По довгих переговорах справа стала на слідуючім:

В Англії уторено спілку The British Association of Ukraine Trade Ltd"; президентом цього т-ва є одмірал Деджінадд Голл. Спілка має 1 міліон фунтів основного капіталу, причім англійські участники дають 750 тис. фунтів і совітська Україна — 250 тис. фунтів. Англійці за це дістають 500 тис. акцій з правом голосу й 200 тис. акцій без права голосу, а совітсько-український уряд дістає 250 тис. акцій з правом голосу й 50 тит. акцій з пятиразовим правом голосу, так що Україна має рівну кількість голосів з Англійцями. Прибутки мають ділитгся так, що Украіеа дістане більшу частину, а Англійці — меншу.

Спілка відкриває у Німеччині банк з капіталом в 1 міліярд марок. Англійські акціонери зобовязались дати банкови протягом першого року не менше 10 міліоніа (?) фунтів кредиту. Банк цей мати-ме дуже широкі, можна сказати — необмежені права на Україеі. Він можd фінансувати вrвіз і привіз, промислові підприємства, сільсько-господарський транспорт і виробництво, всякі банкові опdрації, купувати всякі реальности й т. д.

Головну участь у здійсненню цеї концесії брали такі особи: з боку совітської України — Рапопорт, Міхлін і Шайнер; з боку Англії — Гібеес і Гейн, а з боку Німеччини — Єґер, Пайзнер, Ярке й „директор Бобрицький".

Про цього „директора Бобрицького" варто сказати, що це не є ніякий представник Німеччини, а дрібний український ґdшефтяр, який вжd з чотирі роки крутиться у Берліні а українських колах і все сватає большевиків то з Українцями, то з Німцями, то з Англійцями. Досі він не мав великого щастя в своїх „трансакціях", але тепер йому видно пощастило зробити більший „інтерес".

Як довідуємося, цілий сенс цеї „трансакції" полягає в тім, що українські большевики дістають од англійської спілки 750 тис. фунтів ніби „в позичку", а за це дозволяють англійсько-німецькій спілці визискувати Україну, як їй схочеться. Ціла справа з рівною кількістю голосів є тільки блофом, а ще більшим блофом є поділ прибутків, з яких Україна ніби-то має дістати „більшу частину". Адмірал Голл відограє в цій афері тільки ролю „весільного ґенерала", якого запрошено лише „для чести", щоб він своїм імям покривав компанію міжнародного гайвороння.

ПЕРЕД ВИРІШЕННЄМ ГАЛИЦЬКОЇ СПРАВИ.

ЗОБОВЯЗАННЄ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ, БРИТІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ, ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ, ЯПОНІЇ І ВСІХ ДЕРЖАВ АНТАНТИ СУПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ.

(Від власного кореспондента).

Недавно писав я Вам про те, що польське правительство, сповняючи волю польських партій польського сойму, розпочало перед головними державами антанти заходи для осягнення їх признання лінії риського договору **границею Польщі на сході.**

Про сі заходи довідуємося з **варшавського комунікату** з 24. лютого ось-що:

„Польське правительство передало Раді Амбасадорів ноту з домаганнєм признання істнуючих границь Польщі державами антанти. В відповідь на сю ноту явилися сьогодня у міністра заграничних справ посли держав, заступлених в Раді Амбасадорів і зложили отсю заяву:

„На засіданню 21. лютого Рада Амбасадорів розглядала домаганнє польського правительства, щоби через Раду Амбасадорів одержати заяву правительств антанти в справі признання східних границь Польщі, як також границі супроти Литви. Рада Амбасадорів передала те домаганнє правительствам держав антанти".

Стільки варшавський комунікат.

Виходить з нього, що Рада Амбасадорів на засіданню 21. лютого займалася справою східних границь Польщі і передала сю справу правительствам головних держав антанти, себто Англії, Франції, Італії й Японії.

Не знаємо, чи Рада Амбасадорів приняла якесь рішеннє і тільки передала його на затвердженнє правительствам головних держав антанти, чи вона поки-що ніякого рішення не приняла і звернулася до правительств головних держав антанти за вказівками.

Так чи инакше, — певне одно:

Тепер важиться доля всіх тих українських земель, які завоювала Польща, себто доля Галичини, Волині, Холмщини, Підляша і Полісся.

Коли головні держави антанти рішать, що лінія рижського договору має стати дефінітивною границею Польщі на сході, то се буде значити, що вони признають право Польщі панувати над вичисленими українськими землями.

Не можна знати, як випаде рішеннє головних держав антанти. Знаємо тільки, що доси головні держави антанти в польсько-українськім спорі не стояли на становищі **права національного самовизначення**, яке самі проголосили як принціп міжнародньої політики, тільки потурали завойовницькій політиці Польщі.

В кождім разі перед рішеннєм головних держав антанти треба пригадати, що **в відношенню до Української Галичини головні держави антанти взяли на себе зобовязаннє,** якого не сміють зломити, бо сим **допустилися би віроломства і зломлення міжнародного зобовязання.**

В рішенню Найвисшої Ради з 25. червня 1919 р., яким Найвисша Рада віддала українську Галичину під окупацію Польщі, знаходиться отсе зобовязаннє держав антанти супроти Української Галичини:

„СЯ УМОВА*) БУДЕ В ОСТАННІЙ ІНСТАНЦІЇ ОПИРАТИСЯ НА ПРАВІ САМОВИЗНАЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ СХ. ГАЛИЧИНИ ЩО-ДО ЙОГО ДЕРЖАВНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТИ; ЧАС СЬОГО ВИРІШЕННЯ БУДЕ ОЗНАЧЕНИЙ ГОЛОВНИМИ ДЕРЖАВАМИ АНТАНТИ АБО ТИМ ОРҐАНОМ, ЯКИЙ ВОНИ ДО СЬОГО УПОВАЖНЯТЬ".

Наведена постанова містить міжнародньо-правне зобовязаннє Найвисшої Ради дати населенню Української Галичини змогу виконати право самовизначення.

Найвисша Рада, в якій засідали представники: Злучених Держав Америки (президент Вилсон), Британської імперії (англійський президент міністрів Лойд Джордж), Франції (президент міністрів Клемансо) й Італії (президент міністрів Орляндо), видавала свої рішення в імени всіх держав антанти.

Значить, висше наведене зобовязаннє Найвисшої Ради супроти Української Галичини є зобовязаннєм **всіх держав антанти,** а в першій мірі **головних держав антанти,** які надавали напрям міжнародній політиці держав антанти.

Що-до Злучених Держав Америки, то тут не зміняє справи те, що вони тепер до головних держав антанти не еналежать. В наведенім рішенню Найвисшої Ради брав участь президент Вилсон і через нього Злучені Держави Америки взяли на себе наведене зобовязаннє супроти української Галичини.

Основою міжнароднього права є принцип святости й незайманости міжнародньо-правних зобовязань. Коли сей принцип упаде, істнуваннє міжнароднього права є неможливе.

Головні держави антанти в імени своїм і в імени всіх инших держав антанти взяли на себе супроти Української Галичини зобовязаннє, що її населеннє дістане змогу виконати право самовизначення.

Се зобовязаннє вони мусять сповнити, коли видавати-муть рішеннє про східні границі Польщі.

Український нарід Галичини не тільки заявив, але і своєю кровю, пролитою в війні проти польського наїзду, ствердив, що він хоче мати на своїй землі державну независимість.

Сю його волю обовязані сповнити головні держави антанти, видаючи рішеннє про східні границі Польщі.

Сі границі вони обовязані означити так, щоби українська Галичина остала **поза границями Польщі.**

Таксамо не можуть остати під Польщею инші українські землі, які Польща завоювала, бо се було би насильним потоптаннєм їх волі, яку вони виявили, будуючи українську державу.

Заступники сих земель заявили в польськім соймі, що вони змагають до відбудування самостійної української держави.

Словом, колиб держави антанти, вирішаючи справу східних границь Польщі, рішили, що українська Галичина, Волинь, Підляше і Поліссє мають належати до Польщі, то се було би потоптаннєм права самовизначення українського народу.

А що-до Галичини, то се було би також зломаннєм зобовязання, яке в імени головних і всіх инших держав антанти взяла на себе перед українською Галичиною Найвисша Рада.

Вилсон, Лойд Джордж, Клемансо і Орляндо в імени держав, які тоді заступали, обовязалися, що українська Галичина дістане змогу виконати право самовизначення.

Злучені Держави Америки, Британська імперія, Франція й Італія відповідають своєю честю за те, що те зобовязанннє буде виконане.

Се треба пригадати перед вирішеннєм галицької справи.

Прага, 25. лютого, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

*) Себто між головними державами і Польщею в справі Української Галичини. Така умова доси не була заключена. — М. Л.

ПОСВІДКА ОДЕРЖАННЯ ПРОТЕСТУ У ВАШИНҐТОНІ

Голова Обеднання о. Лев Левицький одержав отсю відповідь на протестаційну телеграму з державного департаменту у Вашингтоні:

Department of State
Washington,
March 19, 1923.

The Reverend Leo Lewicky, Pres.
United Ukrainian Oorganizations of America
217 Frankiln Street
Philadelphia, Pennsylvania.

Sir:—

The Department has duly received and noted your telegram of March 15, 1923, drawing attention to the recent decision of the Conference of Allied Ambassadors at Paris respecting the eastern boundaries of Poland.

I am, Sir,
Your obedient servant,
For the Secretary of State:
(підпис нечиткий).
Chief, Division of Eastern European Affairs.

З ОБЄДНАННЯ.

Наша вітчина в небезпеці. Треба великих діл, щоби її виратувати, а найважнійшим ділом є поміч матеріяльна для нашого Правительства. Нині ворожі часописі дають нам знати, що Репрезентант Українського Правительства в Парижу заложив протест проти рішення ради Амбасадорів. Подібні протести вислано також від Обєднання, Ліги Ситизенів, Провидіння, і можливо інших організацій.

Нам не можна зневірюватись і чекати, аж хтось щось для нас зробить. В канцелярії Обєднання знаходиться один лист, де написані отсі слова:

„Я бачу, що богато є людий, що могли би дати податок, але їм здається, що за них ніхто не знає і без них обійдеться, і що для них мають зробити може большевики, а може Петрушевич; вони самі не знають".

Рівночасно прийшов лист з Шикаґо, Ілл., від Уряду Січової Організації, який звучить:

До заряду „Обєднання"

на руки Впов. Пана Теодора Грицея.

Впов. Пане:—

В залученню засилаю чек на суму 120.00 (словами: сто двайцять долярів) яко народній податок від слідуючих Головних Старшин Січ. Організації:

1) Гол. Отаман др. Ст. Гриневецький, на цілий рік 1923	100.00
2) Гол. Писар Рек. Ст. Мусійчук на піврік	5.00
3) Гол. Писар Фін. М. Сарабун, на піврік	5.00
4) Гол. Скарбник Ст. Мурин, на піврік	5.00
5) Гол. Контрольор і Окружний Отаман 2 Округа, Мих. Осціславський	5.00
Разом	120.00

Стефан Мурин,
Гол. скарбник Січ. Орг.

Бачите отже, Браття Українці, які погляди ріжних людий. Один дає богато, а другий жалує бідного кводра, забуваючи о тім, що якби кождий Українець і Українка зложили по кводрови, то за один день моглоби вплинути $125,000, а тоді можна було би зрушити і пресу і усі можливі чинники до співділання з нами.

Адреса Обєднання:

OBYEDNANNYE
136 So. Fourth St., Room 608,
Philadelphia, Pa.

За канцелярію Обєднання:
Теод. Грицей, рек. секр.

UKRAINIANS PROTEST POLES GETTING GALICIA

United Organizations Send Telegrams to Hughes and Council of Ambassadors

Protests against the allotment of Galicia to Poland have been sent to Secretary Hughes and the councils of ambassadors in Paris by the United Ukrainian Organization of the United States, with headquarters in this city.

The cable to Paris reads: "The decision of the council of ambassadors to allot Galicia to Poland has provoked an unprecedented indignation among the Ukrainian colonies in the United States. By this act all semblance of international justice has been put to shame.

"The Ukrainians all over the world regard your decision as a challenge. At present we protest against the settlement."

(Philadelphia North American, March 17, 1923.)

І СЕ І ТЕ.

ЯК ДВОХ РОБИТЬ ТЕ САМЕ

Пишуть „Єжедневні":

„Рада Амбасадорів, або краще рада міжнародних розбишак признала Східну Галичину шляхоцькій Польщі."

Замітно, що коли аліянтські амбасадори признають Галичину Польщі, то се „Єжедневні" називають розбишацтвом, колиж се саме робили московські большевики, то се називалося пролетарською політикою.

Цікаво, чому те саме називається раз межинародним бандитизмом, а другий раз пролетарською політикою? Чи тому, що взагалі московські большевики ведуть свою політику після засад межинародного бандитизму? Чи може тому, що кожда собака дістає зате охлапи, аби відати на чужого, а не на свого пана?

ЗНАЛИ З ГОРИ.

Пишуть далі „Єжедневні":

„Для клясовосвідомих робітників цей факт не являється несподіванкою."

Чи справді „клясовосвідомі ґенерали чи там робітники" з „Єжедневніх" так уже з гори знали, що межинародні розбишаки з Парижа потвердять те, що два роки тому зробили межинародні розбишаки з Москви?

Колиж вони знали, чому сього виразно не сказали?

ВОНИ ЗНОВ ВСЕ ЗНАЮТЬ НАПЕРЕД.

Покликавшися на се, що вони знали, що межинародні розбишаки з Парижа потвердять те, що зробили межинародні розбишаки з Москви, „Єжеднєвні" вже відважно ворожать своїм читачам далі. Мовляв, коли показалися добрими ворожками раз, то певно вгадаємо погоду й другий раз.

І вони ворожать:

„Перше всього більша частина української буржуазії погодиться з рішеннєм ради міжнародних розбишак і стане працювати на ґрунті польської державности".

Як всяку ворожку, так і „Єжеедневні" не обходить факт, що та „українська буржуазія" непогодилася з ріш еннєм межиродних розбишак в Ризі 1921. року і не стала „працювати на ґрунті польської державности".

ПОТІХА З ПОРОЖНОГО МІХА

Чому „Єжедневні" там моляться до комуністичного бога, аби сей побаламутив „українську буржуазію в Галичині" та приказав її „працювати на ґрунті польської державности", ясно кождому, хто хоча крихітку розуміється на душах скривлених людий.

Видно, „Єжедневнім" дуже скучно. Охлапосвідомі" недоварені комісарики хотілиби, аби серед Галичан найшлись хруні, які для Польщі зробили те саме, що вони роблять для Московщини.

„Єжедневні" накидаються на українську буржуазію в Галичині", що вона колись може в будуччині стане „працювати на ґрунті польської державности." Кричуть „Єжедневні": „Ловіть, люди добрі, злодія, котрий вам завтра чоботи вкраде," думаючи в той спосіб відвернути увагу добрих людий від того злодія, що чоботи вже вкрав. Своїм криком на будуче зразу в Галичині „Єжедневні" хочуть відвернути увагу від тих, що кажучи таки словами „Єжедневніх", вже погодилися з рішеннєм межинародних розбишак та стали працювати на ґрунті московської державности...

Чи не за пізно вибралися „Єжедневні" людий на село дурити?

ГОЛОДНІЙ КУМІ ХЛІБ НА УМІ.

Пишуть далі „Єжедневні," покликуючися на своє глибоке, клясовосвідоме знаннє „української буржуазії в Галичині":

„В кінці полетить навперейми по посади та концесії до наїзника".

Каже польська пословиця: Кто зяда фляки, мислі, же кажди такі. Чи не насе „Єжедневні" пишуть свої статті, щоби дати поясненнє до свої пословиці?

Їх писаннечко звідти походить, що вони не можуть представити собі, як може хтось бути інакший від них. Як лишень Москва загарбала Україну, жмінка наганячів побігла про рублі, по посади, по концесії до московського наїзника. І тепер судячи по собі, вони запхали палці в свій учений ніс та гудять: „Ого, ми знаємо нашого брата. Дивіться, дивіться, як він буде пхатися по посади та концесії. Дивіть, дивіть".

Гов, ребята. Ви знаєте, правда, але лишень себе тай таких, як ви. До знання всего українського народа вам далеко, далеко.

ДО СУКА СПРАВИ

Хто пригадує собі часи, як большевики (пани наських наймитів) вели переговори з аліянтськими дипльоматами в Генуї та Ризі, той памятає, що большевицькі ґазетки не писали про аліянтських дипльоматів як про розбишак, дарма що аліянти були однакові тоді, як і тепер. Звідкиж взялися тепер ті люті визвиска? Звідки се взялося, що навіть московське цуценя, що за московський охлап і собі пробує дещо подзявкати за хвостами московських собак, зібралося на таке завзятте, що пищить: розбишаки та розбишаки?

Причина ясна. Аліянтські амбасадори, принимаючи своє рішеннє в галицькій справі, заявили виразно, що вони думають потверджувати риський договір межи Москвою та Польщею. Не покликалися вони ані на Петлюру, ані на волю населення краю, ані на проклятy „українську буржуазію," а лишень на большевицьку угоду в Ризі. Большевицька угода була для них міродайна. Отсе був авторітет для „межинародних розбишак" в Парижі. Большевицький уряд може з гордостю піднести, що аліянти (чи там межинародні розбишаки в Парижі) потребували два роки думати, щоб додуматись до того, до чого московські всезнайки сейчас додумалися.

Московські большевики в Московські певно не забудуть сим похвалитися. Але їх слугам в Америці та Галичині тяжка доля з такого признання для їх панів Український народ не похвалить большевиків за прислугу, яку вони зробили йому в Ризі два роки тому. І тому московські цуценята стараються замаскувати свою вину уїданнєм на аліянтів, визиваннєм їх, „острим" писаннєм. Сподіються напустити таким чином тільки смороду та диму, щоб за нього люди й не пізнали, звідки се все свиньство йде.

Та й в сьому ребята помилилися. Коли українські люди й захочуть зганяти свою злість визиванками аліянтів, то й тоді не забудуть вони на тих других розбишак, що новим злодіям показали дорогу в українську комору.

СПОЖИВЧА КООПЕРАЦІЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Початок кооперативного руху був, як відомо, зроблений так званими „рочдейльськими піонірами" — двайцяти-восьми ткацькими робітниками в місті Рочдейл в Англії, які в 1844-ім році заснували першу споживчу спілку для взаїмної охорони від бідности, безробіття, дорожнечі і зопсутих харчів. Від тої рочдейльської спілки починається історія кооперації, яка на протязі вісім десяти літ створила й розвинула собі цілу окрему економічну теорію, а з другого боку виросла на практиці в могутний спілковий рух в мало не всіх цівілізованих краях. В Америці Кооперація се завоювала собі ще широкого поля і великих успіхів, та й тут вона має вже свою історію, якій присвячено окрему студію в черговім бюлетені Бюра Робітничої Статистики (Bureau of Labor Statistics, Bulletin No. 313, Consumers' Cooperative Societies in the United States).

Інтересно, що Америка була одним з перших країв, які пішли за рочдейльським почином. Перше споживче кооперативне товариство зорганізовано тут в Бостоні вже в 1844-році. З його виросла ціла велика кооперативна організація перший кооперативний союз, якого заходами засновано не менш як сімсот крамниць по містах та містечках Нової Англії. Та довго вони не витримали і через внутрішні роздори ціла організація розбилася. В сімдесятих роках американська кооперація проявилася цілим рядом фармерських спілок і кооперативних крамниць в приморських стейтах на сході. та й ті почини скінчилися невдачно, будьто через кепську будьто через те, що вони були звязані з всякими иншими — політичними та соціяльними — змаганнями. Така сама доля стрінула в вісімдесятих роках кооперативний рух піддержуваний Лицарями Праці (професіональна робітнича організація що попередила теперішню Американську Федерацію Праці) невдача їхньої політичної програми потягнула за собою банкротство їхних кооперативних спроб. Все те зрештою належить вже до історії і з тих перших кооперативних організацій в Америці не лишилося майже ніякого сліду. Деякі спілки ще були, та і ті більш нидіти як розвивалися.

Теперішний кооперативний рух в Америці почався щойно від війни. З початком війни прийшла дорожнеча і ціни на всякий крам підскочили, в богатьох випадках вище як заробітки. Економіча скрута заставила людей шукати собі поратунку, і між иншим, викликала цікавість до кооперації. Американська публика почала довідуватись, що воно таке, і передівсім довідалась про справді величезні кооперативні здобутки в Англії. На скору руку стала й собі пробувати. Кооперативні товариства почали рости як гриби по дощи. Найбільш їх засновано в другій половині 1919-ого і в першій 1920-го року. Та тоді й прийшлося американській кооперації перебути свою дитячу слабість, яка чимало тих перших починів вигубила таки на самім початку.

Організовано споживчі спілки і крамниці нераз дуже необачно і без огляду, чи видержуть вони конкуренцію з міцними приватними торговцями, для того треба було заздалегідь забезпечити їм широку громадську піддержку і першого пориву не вистарчало. В богатьох випадках кооператори бралися за діло без знання справжних кооперативних принціпів і часто, навіть без знання конечних бизнесових методів. Кооперативну моду використували всякі авантюристи, щоб дурити публику обіцянками зовсім неможливих зисків, та рекламувати свої зовсім не кооперативні підприємства. Врешті богато кооперативних товариств мусіло впасти без всякої вини. 1920-ий рік був ріх для всякої торговлі незвичайний і непевний, а вже зовсім небезпечний для нових кооперативних підприємств, які ще й не могли мати ніякого досвіду. Менш більш до місяця мая ціни на всякий крам раптово підіймалися, на те, щоби в другій половині року так само раптово падати. Крамниця, яка на весну накупила собі товару мусіла в літі продавати його нище своєї ціни і через те банкротувати. Та мало того. В кінці року почался безробітте. Більшість членів в кооперативах робітники, а робітник без роботи може купувати лише на кредит. Ті борги теж вичерпали і привели до банкротства не одне кооперативне товариство. Та ті, що перебули 1920-ий рік і перші найтяжчі пори, мають здебільша вже всяку основу, щоб устоятись і розвиватись далі.

В Злучених Державах тепер налічено яких 2,200 споживчих кооперативних товариств. Не всі вони виключно споживчі. В тім числі залічено вже хліборобські спілки, які мають не тільки споживчі функції, а й займаються продажою фармерських продуктів. Великих кооперативних організацій, таких як бувають в европейських краях, в Америці не богато. Не цілий один процент з усего числа має по більш як дві тисячі членів, з того половина менш як по сто. Що кооперація в Америці на загал річ нова, показує факт, що поверх 70 процент всіх споживчих товариств і більш як половина хліборобських спілок заснована на протязі послідних пяти літ.

В Америці так само як і в Европі кооперативному рухови найтяще розвинутись у великих містах, де населення часто перекочовує з вулиці на вулицю і з одної частини міста в другу, люде здебільша мало знакомі поміж собою, а в Америці ще й належать до ріжних народностей та говорять ріжними мовами. Одною з головних передумов кооперативного успіху є взаїмне довіре поміж членами, яке дає близьке сусідство в малім місті, спільна народність або те саме заняття, з яким в парі звичайно іде приналежність до одної юнії і таке инше. В великім американськім місті кооперативам приходиться видержувати тяжку конкуренцію з „ланцюховими крамницями" та „департмент-сторами," які звичайно розпоряжають дуже великим капіталом та можуть покупцям дати дуже ріжнородний крам.

До вище згаданого бюлетину додано список кооперативних товариств в Америці. По назві богатьох пізнати, що вони засновані ріжними національними групами. Між иншим деякі мають в назві слово „український" або „руський," наприклад: Ukrainian Cooperative Society, Newark, N. J.; Ukrainian Cooperative Society, Wilkesbarre, Pa.; Ruthenian National Mercantile Cooperative Association, Monessen, Pa. та инші.

Ів. Кревецький.

УКРАЇНА І КРИМ.

Причинок до історії берестейського мира.

Чи треба тратити богато слів на доказ того, яке значення має для України Чорне Море?

Вистарчить з увагою глянути на карту Европи, щоби переконатися наглядно, що:

1. „Планетарне положення України вирішене Чорним Морем, яке сим способом стає географічною, політичною і господарською основою сеї землі".

2. „Доляж сього моря з всіх трох (згаданих вище) напрямах — то передумова розвитку цілої України".

Правду сих слів ствердила ціла історія України.

Тому наче грім з ясного неба впала на свідому сього преважного значіння Чорного Моря для України частину українського громадянства в перших днях мая 1918 р. вістка, що був. Центральні Державі відтинають відроджену Українську Державу від Чорного Моря, відтинаючи від неї Крим — отсей корінь України, впущений у Чорне Море. Відтинають — і передають його Туреччині...

Висловом враження, яке тоді зробила ся вістка на українську колонію у Відни, була дописъ із Відня, яку я післав негайно до львівського „Діла".

„Ампутація Криму! — Бесарабії відтяли на південнім заході — ампутація на півдні. Ампутація тим болючійша, що позбавляє Україну одинокої бази для її воєнної фльоти — Севастополя, що позбавляє її тим самим і самої воєнної фльоти, — а позбавляючи воєнної фльоти — підтинає в корінї й торговельну. Що робить Чорне Море з українського замкненим турецьким. Ампутація ся така куріозна своєю противоприродністю (подумати тільки: Італія анектує Істрію з Полею!), що перший вістці про неї не хотілося просто дати віри. Та дуже скоро насліли вісти офіціяльні вже, які в повній основі потвердили те, про що повідомляла перша вістка.

І так — пиcав я тоді далі — Україна має втратити Крим. „Та чи погодиться з тим, чи може погодитися з тим український нарід, хочби навіть хвилево й мусів числитися з доконаним фактом?

„Відповідь може бути тільки одна: ніколи!

Далі йшли вістки, які принесли в сій справі найновійші часописи.

Отже передовсім вістка, яку приніс київський офіціоз „Відродження" з 28. квітня 1918 р.

„Ми довідалися із певних жерел, що одна з дружних нам держав, згідно мирному договорови в Берести, заявила претенсії на Крим. Через те саме український уряд знайшов необхідним на далі держати своє військо в Криму".

А далі: „Офіціяльне повідомлення Українського Генерального Штабу про відклинення українських військ з Криму:

„27. квітня. По політичним обставинам частям запорожської бригади приказано покинути Кримський півостров і відійти до стації Джанкой.

„28. квітня. Відділови отамана Натієва приказано відійти до Перекопу".

Вкінці: „Комунікат турецької Головної Кватири з дня 4. мая про приїзд турецької фльоти до Севастополя":

„Німецькі війська заняли дня 1. мая Севастополь і найшли там дуже значну частину російської чорноморської фльоти: лінійні кораблі, нищителі, підводні лодки, а також торговельні кораблі.

„Султан Явус Селім" і „Гамідіє", а також кілька наших (турецьких) торпедовців після тяжкої одначе щасливо відбутої їзди через поле мін прибули дня 2. с. м. вечером до Севастополя".

На отсе вісти обурення і протест провідного органу австрійських Українців проти замаху Центральних Держав на життєві підстави Української Держави зверну негайно увагу головний віденський орган „Нае Фрає Прессе" і передав його без ніяких заміток на своїх шпальтах.

Все те мало місце в 1918 р.

Рік пізнійше — 1919 р. Геройська Галицька Армія, вичерпана зі сил та з амуниції, під напором чисельної і технічної переваги мусіла відступати. Відступила за Збруч, спрямована туди між ин. запевненями Уряду У. Н. Р., що „шлях до Львова веде через Київ". І вона пішла на Київ.

Та одночасно майже з тим, як Галицька Армія пішла на Київ, делегація У. Н. Р. поїхала до Варшави і — підписала там відомий акт про зречення Львова...

В наслідок того акту між Варшавою і Камянцем — тодішньою столицею У. Н. Р. — почали навязуватися сердечні відносини. Одним з таких сердечних епізодів був приїзд до Камянця осінню т. р. двох представників варшавської польської преси для навязання звязків з „союзною" пресою українською.

Памятаю, як нині, се осінне пополудне, коли в скромнім приміщенню найбільшого українського щоденника в Камянці — „України" зібрався невеличкий гурток представників місцевої української преси, наддніпрянської і галицької. Сю останню заступали на згаданих сходинах др. О. Назарук і я.

Зявилися варшавські гості. Почалися наради. Після коротенького привіту їх забрав слово один із Поляків.

Вказав передівсім на спільні інтереси, які тісно вяжуть зі собою два народи: польський й український. Згадав про прихильність, з якою відроджена Польща ставиться до відродженої України. Висловом сеї прихильности є готовість Польщі допомогти Україні в її визвольній боротьбі з Москвою, в будуванню Української Держави. Та за таку допомогу треба заплатити, і варто заплатити — навіть найвищу ціну... Навіть — колиб зробити се прийшлося ціною відречення деяких українських земель окраїнних... В тім дусі українська преса повинна впливати на українське громадянство.

Після промови польського гостя запанувала на салі в перший хвилі гробова мовчанка.

Перший перервав її п. М. Любинецький, який у відповідь на польську промову сказав менш-більш таке:

Ми високо цінимо польську приязнь і польську допомогу Україні. Розуміємо добре, що за допомогу треба заплатити. Та всеж таки Поляки не повинні посягати на землі корінно-українські, бо се несправедливо.

Зразком національної справедливости нехай послужить їм Україна. Ми признали широкі права національним меньшостям на Україні, в тім числі і Полякам. Ми не зазіхаємо на землі неукраїнські.

Як далекі ми від загарбування чужих земель, нехай послужить Вам такий факт:

Було се минулого, 1918-го р. підчас мирових переговорів України з Німцями, у Берестю. Я був одним з українських делегатів на сі переговори і я такий брав у них участь.

І от підчас згаданих переговорів з Німцями мало місце слідуюче:

Коли переговори добігали вже кінця і все найважнійше було вже полагоджене, один з німецьких делегатів запитав нечайно, звертаючись до української делегації: „А в яких границях ви уявляєте собі Українську Державу? Яку територію звільнити Вам від російських большевиків?"

І не ждучи на нашу відповідь виложив на стіл карту Східної Европи, на якій були зазначені вже границі майбутньої Української Держави.

Глянувши на сю карту, я побачив, що до Української Держави влучено і Крим. І побачивши се, я негайно від імени української мирової делегації спротивився сьому, заявляючи:

„Крим — не українська етнографічна територія. Тому Україна, шануючи права інших народів, не посягає на Крим. І небажає прилучати його до себе..."

Так і Вам поступати би — закінчив п. Любинський свою лекцію національної справедливости, дану варшавським польським публіцистам...

А менше ніж рік пригадую — мій стиль мирної делегації допис проти б. Центральних Держав за те, що вони... пішли по лінії бажань мирових делегатів Української Центральної Ради у Берестю...

Свідчить про се наглядно нота гетьманського міністра закордонних справ п. Д. Дорошенка, вручена в сій справі німецькому послови у Київі Мумови.

Її текст такий:

Панови представникови Імператорської Німецької Держави, дійсному таємному совітникови Праймгерови доктору Мумови фон Шварценштайнови.

Ваша Ексцеленціє! Маємо честь повідомити вас в тому, що уряд української держави лічить дуже потрібним, щоб Кримський півостров був включений в склад української держави. Крим є тісно звязаний економічно, політично і етнографічно з життям населення України. Українська держава зі свого боку ніколи не може нормально розвиватися без обєднання з Кримом. Правда, коли було проголошено третій універсал Української Народньої Республики, то в ньому було зазначено, що до української держави належать тільки північна Таврія без Криму. Але перш усього універсалом взагалі були зазначені тільки головні частини української території з приводу того, що землі серед котрих немає абсолютної більшости Українців, приєднаються пізнійше. З приводу сього в 3-ім універсалі не було зазначено ні Холмщини, ні частини Курської, ні Вороніжської губерній, ні краю Війська Донського, ні Бесарабії, а між иншим тоді малося на увазі, що сі землі обовязково перейдуть до України. Також пропозиція була і відносно Криму. Такий спосіб утворення кордонів тільки в загальних рисах засвуується тим, що з тих час українська республика розглядалась як федеративна частина Росії. Також і Крим приєднався би по добрій волі. Україна являлась також федеративною частиною Росії. Таким чином завдяки 3-му універсалу розуміли, що звязок Криму з стратегичними і економічними формостами України є непорушення...

Тепер же, коли Україна стала тепер незалежною, самостійною незалежності, звязок з Кримом, як федеративною одиницею не утворено федерації може цілком не прилучитися. Через се в сучасний мент, коли українські війська з поміччю німецьких військ, котрі з нами дружні, захопили Крим в свої руки, виникло питання приєднання Криму до української держави. При сьому притримуючись принціпу самовизначення і не бажаючи порушати волі населення, вреші розуміючи ріжні відміни в життю Криму — українській уряд тільки, що приєднання Криму може утворитися тільки на автономічних основах, відповідно чому може бути розроблений проект сього приєднання. Значучи настрій відносно більшости населення Криму і маючи на увазі інтереси сього населення і його стародавний звязок з українським народом, нема ніякого сумніву, що по волі населення Криму може бути висловлено бажання тільки за обєднання з Україною.

Приймить, ваша ексцеленціє, нашу щиру пошану і повагу.

Управляючий міністерством закордонних справ Дорошенко.

Директор Дипартаменту Лоський.

Копія сеї ноти передана австрійському послови гр. Форгачеви".

Крім наведеної ноти гетьманського міністерства закордонних справ, справу прилучення Криму до України підняв також сам б. гетьман перед б. цісарем Вільгельмом II. підчас свого особистого побуту у Берліні.

І тільки завдяки згаданим заходам справа ся була кінець-кінців вирішена корисно для України. Крим і ціла чорноморська фльота, що була у Севастополі, мали перейти до Української Держави.

Та незабаром прийшла катастрофа Німеччини, гетьманського уряду, а з тим — й Української Держави...

З ВОЛОДИМИРА ВОЛИНСЬКОГО

(Із західної Волині, під польською окупацією).

З ПОЛЬСЬКОГО СУДУ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ.

Дня 20. лютого с. р. судили наших громадян за вибори. На лаві підсудних опинився повітовий виборчий комітет. Оборонцями були адвокат **Лев Ганкевич** із Львова та наш посол **Самійло Підгірський.** Процес по постанові суду відложено. При тому не обходилося там без нехтування рідної нашої мови. Коли Ганкевич став промовляти мовою українською, то суд запротивився тому й вимагав, щоб адвокати говорили по-польському. На думку презеса суду виходить, що циркулярі („окульники") за 1920 рік, поширювані в той час на так звані „етапові і прифронтові терени", мають більшу силу аніж конституція польська та рижський трактат (по котрому наша Волинь, зі стану окупаційного терену переходить на становиско рівноправної з іншими областями території Річи-Посполитої Польської).

Коли презес суду запитав присутного на розправі тов прокурора п. Бернасовського, чи знає він українську мову, сей відповів бундючно: „Не знаю". На салі почулися голоси: „Треба знати... це ганьба... суд для публичности, а не навпаки"...

— „Кто заклуца спокуй? — грізне запитання кидає презес суду.

— „Між іншими говорив і я", — промовив присутний посол **М. Луцкевич,** пояснюючи, що він, яко оборонець українського народу протестує проти такого свідомого нехтування прав рідної нашої мови в суді. На це презес звернувся до вартових поліціянтів з такими словами:

„Прошем послові, пану Луцкевічові, допомуц опусціць салєм".

Але спохватившись, зараз же відкликав свій „розказ" і „недоторкана" особа залишилася в суді.

ВІЧЕ.

Пополудні того таки дня відбулося, в помешкані Володимирської Просвіти, посольске справоздавче віче. Політичні справи реферував **С. Підгірський.** По земельному питанню виступав **А. Пащук.** Давали потрібні пояснення також: сенатор **о. Герштанський** і посли **Комаревич та Луцкевич.**

Даючи послам запитання, людність, що зібралась з усіх закутків повіта, домагалася, щоби свята земелька не випорскала з рук нашого працюючого люду. Були також скарги, що українські газети десь „губляться" й не доходять до адресатів. Пізно вже у вечері люди розійшлись на свої села — в надії, що й далі посли наші стійко захищати-муть інтереси нашого люду.

(Українське Життя, Луцк, Волинь, 4. березня).

ЯК ЛІЧИТИ СУХОТИ

(U. S. Public Health Service)

Мало не в кождого сухітника був час, коли він, якби лиш знав і хотів, міг бувбе з всякого труду і кошту збутися своєї слабости і прийти до здоровля. Мало не кождий припадок сухіт (чахотки, туберкульози) можна вилічити, коли завчасу взятися до лічення. Та трудність є саме в тім слові „завчасу." Звичайно слабий, тоді коли йому вже треба лічитися, ще навіть не знає, що в його за слабість і що він взагалі слабий. Ніяка инша хороба не є така лукава і обманчива як сухоти; людина вже тяжко нездужає, а все ще почувається здоровою. Нераз навіть лікареви треба скільки місяців ходити коло хорого, поки розпізнає, до якої міри в його легкі покалічені заразою. Через те почутте здоровля і сили слабого нераз навіть тяжко переконати, що йому треба негайно лічитися. Та коли хто лічиться завчасу, під доглядом доброго лікаря і з тою увагою та небезпечна слабість в кождім випадку заслугує, то й звичайно може вилічитися невеликим коштом і доволі простим способом.

Одначе треба знати, що ліку на сухоти не дістане в ніякій аптиці і що всі ті „певні лікарства" — пігулки, порошки, каплі та напитки — які захвалюють по газетах та „адвертайзують" на всякі способи, або нічого не помагають або навіть ще можуть зашкодити. Так само радіюм, проміні „X" та електричність не придались для лічення туберкульози легких. В деяких припадках можуть бути признаки, які вимагають медицини, та що добре для одного пацієнта, те може другому зашкодити і тільки лікар може в кождім випадку приписати лік, який хорому треба заживати.

Спочинок, свіжий воздух і добра їжа есть ті три річи, якими можна вилічитися з сухіт. Спочинок — то значить по змозі треба покинути всяку працю, фізичну чи умову, та всякі забави і спорти, які людину напружують і знесилюють. Розуміється, чоловік, котрий мусить заробляти на житте а то й ще удержувати родину, звичайно не може зовсім покинути роботи і спочивати нічого не роблючи. Та часто воно й не потрібне. Нераз вистарчить просто рано лягати і як найдовше спати, перележати в ліжку кожду неділю і понадконечну потребу не напружатись. Бувало, що місяць спочинку на свіжім воздусі поставив чоловіка на ноги. Не один почув себе відразу ліпше, коли почав краще відживлятись або перемінив нічну працю на денну. Таким простим способомбом вирятувалось від тяжкої слабости богато людий, які навіть не знали; що в них сухоти, а думали, що се тільки перемучення або нерви.

Другий не менш необхідний лік — се свіжий воздух. Спочивати хорий повинен скільки можливо на дворі. Хто не може спати на городі чи ганку, той в кождім випадку може постелити собі на „руфі" чи на „фаєр ескейпі". На дворі воздух все добрий, чи се буде в горах чи на рівнині, в місті чи на селі, в день чи в ночі. Нічного воздуху, хочби й холодного, нема чого боятися і коли вже не можна спати на дворі, так цілу ніч вікна в хаті повинні бути широко відкриті. Добре накрившися можна привикнути до того, щоб навіть на півночі в холоднім підсоню спати на відкритім воздусі.

Мало коли слабому треба зміняти підсоне, виїздхати в гори чи на полудне. Лагідний клімат ліпший хиба тому, що там де тепло і сонішно, там очевидно приємніще спати на дворі та спати на відкритім воздусі. Але для здоровля воно однаково, хочби й воздух був холодний і погода не привітна. Важно тільки, щоб уживати як найбільше свіжого воздуху, а до холоду та непогоди можна привикнути. Взагалі сухітникам краще сидіти дома де звичайно можуть мати більше вигоди, а за гроші, які коштувавби побут в горах чи на полудни, добре відживатися та влаштувати собі дома вигідне місце до спання на свіжім воздусі. Не треба забувати, що вигода, спочинок та здорова їжа не менш причиняються до подужання як і свіжий воздух.

Коли показуеться, що не дивлючись на всі старання хороба розвивається і перемагає, хорий повинен піти до шпиталя або санаторії. В шпитали він має постійний лікарський догляд і опіку, не може зашкодити собі якою-небудь необачністю і врешті не заразить других людий, з якими йому приходиться жити і неустанно стрічатися дома.

Від сухіт можна вилічитися без огляду на те, чи хто перший раз слабує чи вже коли перебув ту хоробу, і без огляду, чи в його родині були сухітники чи ні. Туберкульози в спадщині не дістаеться. Кождий сухітник мусів сам десь заразитись. Правда, що діти батьків сухітників є вже нераз змалку тяжко хорі, але се просто тому, що вони пристають близько з своїми батьками і слабують сухотами люде поміж двайцятним і сороковим роком життя, саме в тім віці, коли людина звичайно найтяще працює і висиляється. З усіх людий, які вмирають в тім віці, від них заразилися. Найбільш третина вмирає від сухіт. Та мало не в кождім випадку можна було вилічитись, якби лише хорий завчасу звернув увагу на свое недомаганне і завчасу почав лічитися.

СТЕКЛОВ ПРО НОВУ ВІЙНУ

В „Ізвестіях" надрукована стаття Стеклова під заголовком „Під загрозою нової війни", в якій він докладно спиняться на англьо-турецьких відносинах, підкреслюючи імперіялістичні тенденції Англії, які, на думку Стеклова, можуть викликати війну. Стеклов уважає, що Туреччина може осягти свої ціди тільки в спілці з совітською Росією. Цілком можливо, каже Стеклов, що всесвітній імперіялізм, зорема англійський здобуде тимчасовий успіх, але цілком є певним, що цей імперіялізм викличе врешті серед народів Сходу такий енергійний протест, що буде він остаточно знищений. (Вістник).